

Gausdal Tidende

21. årgang

Gausdal Historielag

nr 1 2008

2007

Historielaget avholdt årsmøte i Ø. Gausdal prestegård med ca 50 fremmøtte medlemmer. Kulturinnslaget besto av gamle videoopptak av eldre Gausdøler. Leder Ivar Paulsrød takket av etter ett år og ny leder ble Alf Sanden.

Informasjonstavla på Ulsrud

Det har vært holdt 7 styremøter i perioden og det har vært behandlet 35 saker. Historielaget har nå 361 medlemmer og fire Åresmedlemmer, Kjell Håkon Reistad, Arne Sand, Birgit Kraabøl og Marthe Stine Fyksen.

Slektsgransking og foto-registrering

Medlemsmøtene første mandag i måneden holdes i regi av Gunnar Rundtom som leder for slektsgranskinga. Tor Korsvold leder fotoregistrering. Det er jevnlig henvedelser om slektsforhold og utlån av fotografier. Vi har siste år bl.a. bidratt med bilder til Margareth og Ola Eggens bok fra Espedalen, som kom ut før jul.

Bilder og video/DVD

Av ting som har vært tatt opp er dataregistrering av fotosamlingen, kopiering av video for biblioteket over til DVD. Noen filmer bør det legges kommentarer til og dette krever mye tid. Historielaget har også en stor mengde videointervjuer som skulle vært ordnet/redigert men, som vi mangler folk til å hjelpe til med. Hvis dette kunne ordnes skal vi kunne tilby kopier av intervjuene til slektninger som måtte ha interesse av dette. Vi har også mottatt en gave fra Fredrikstad

bestående av gamle bilder, film og fotoutstyr. Damen som har gitt det til oss har aner fra Svatsum og vi håper det også kan være bilder fra Gausdal der når vi får sett på det. (*Se også skolehistoria*)

Nasjonalbiblioteket i samarbeide med Preus fotomuseum holder på å ajourføre et register over fotografer over hele landet. I prinsippet kan alle som har hatt bilder på trykk, eller har vist slike på foredrag e.l. komme med. Vi er takknemlig for informasjon spesielt fra Vestre. Vi har sendt inn ei liste. Den har flest fra Østre.

Arkivarbeid

Historielagsarkivet i kjelleren i Østre Gausdal Prestegard får stadig tilsig av verdifullt stoff fra bygda. Her oppbevares bygdehistorisk materiale i form av dokumenter, protokoller, brev, fotografier etc., med muligheter for utlån og innsyn etter fastsatte regler. Avlevering av materiale kan skje på medlemsmøtene den første mandagen i måneden, eller ved henvendelse til Kjell Håkon Reistad. Avlevering kan også skje til Opplandsarkivet på Maihaugen.

Eiendeler

Historielaget eier og disponerer både fast eiendom og løsøre.

Det er 7 år siden eiendommen Ulsrud ble testamentert til Gausdal Historielag. Gava omfatta garden og sætra med jord, skog, innbo og løsøre, kapital og verdi-papirer. Vilkåret var at enheten skulle drives som bygdetun eller gardsmuseum.

Rosemaling

Maihaugen har bedt om hjelp til å registrere ”rosemalere” i alle kommuner i Gudbrandsdalen med tanke på å utgi bok. De mener ikke bare rosemalere men egentlig dekorasjonsmalere. Her er vi avhengige av hjelp fra dere

Kulturaktiviteter/ bokutgivelser

Historielaget har vært involvert i forberedelser til Aulestadspillet med en del historisk dokumentasjon. Vi var også representert ved åpningen av Bjørnsonvegen og i ”Minnes du kveld” sammen med Bødal bygdahus hvor vi sto for fremvisningen av gamle filmer.

Vi var med ved Kittilbudagen 12. august og arrangerte for 5. år på rad Ulsruddagen 5. august. Fra vår stand på Gausdalsdagen den 1. september ble Gausdalsminner nr 12 lansert, redigert av bokutvalget ved Ivar B. Blekastad. Boka er fortsatt en av bestselgerne både i Gausdal og på Lillehammer. Den bidrar betydelig til historielagets økonomi.

Bøker er å få kjøpt på slekts- og fotomøtene hver første mandag i måneden. Vi har også fått en ny ansvarlig for boksalget. Ivar Wold har tatt på seg oppgaven med administrasjon og salg av bøker for historielaget.

Skolehistorienemda

består av en gruppe ledet av Torgunn Maurset. Medlemmene skriver hvert sitt avsnitt om de forskjellige skolene i bygda, og planen er at dette skal utgis i bokform høsten 2008. Det vil bli ei bok på ca 200 sider om skolehistorien i bygda. I forbindelse med at Follebu skole skal bygges ut har vi tatt over alle skoleplansjer, ca 230, og avfotografert disse. Vi har også hentet alle undervisningsfilmer og andre bilder/video derfra som skulle vært ordnet. Her er mye av interesse for et skolemuseum. Når Fjerdrum og Engjom skoler senere skal utbygges må vi ”redde” bilder og skolemateriell der også viss ikke det til da er etablert et skolemuseum.

Historielaget søkte kommunen om kr 50.000,- i økonomisk støtte til dekning av reiseutgifter m.m. for Skolehistorienemda. Vi fikk tildelt kr. 25.000,-

Kirkebøker

En gruppe ledet av Kjell Håkon Reistad arbeidet tidlig på 1990-tallet med å få skrevet av alle kirkebøkene for Gausdal og overføre dem til data. Dette arbeidet lå i mange år nede. Nå er dette arbeidet tatt opp igjen og det er lest korrektur og rettet opp feil. Det gjenstår en del arbeid før dette er fullført. Parallelt arbeides det med å finne praktiske og økonomisk forsvarlig måter å gjøre materialet tilgjengelig på. Vi tror at tiden har gått fra oss når det gjelder å gi ut dette i bokform, men vurderer å ha et sett tilgjengelig i Østre Gausdal prestegård og eventuelt å kunne lage utskrifter for de som ønsker det. Vi har heller ikke stor tro på å gi det ut på CD. Det vi anser for mest aktuelt er en eller annen form for bruk på internett, og der er det flere muligheter vi vurderer.

Internett

Historielaget har installert trådløst bredbånd i Østre Gausdal prestegård for bruk av internett. Dette er et veldig nyttig og nødvendig hjelpemiddel, for bl.a. slekts- og kirkebokgruppa.

Minnegave – andre markeringer

I forbindelse med Knut Tidemand Johannessens bortgang kom det ved gravferden inn kr 28.800 til historielaget. Vi takker for det

I Svatsum har historielaget fått satt opp en minneplate der navnet på sabotørene fra Rjukan krysset veien i krigsdagene. De som har stått for arbeidet er Gunnar Bruvang og Gustav Klaape.

21. juni var det 70 år siden vår tidligere formann Amund Thallaug var født.

Han omkom 5. august i 1988 i en ulykke hjemme på gården. Historielaget markerte 70-årsdagen ved å sette blomster på grava.

Sverre Gran og Ingvar Kalrud har begge fylt 70 år siste året.

Marthe Stine Fykse, tidligere leder i historielaget, ble av Gausdal kommune tildelt Kulturprisen for sin mangeårige innsats for kulturen i Gausdal på et arrangement i Vestre Gausdal kirke fredag 21. desember. Vi gratulerer.

Fra boka **"FEMTI ÅRS KORSTOG FOR GUD OG NORGE"**

Frelsesarmeens historie i Norge 1888 - 1938 har vi i kapittel 10 sakset dette:

1891. FORTSATT FREMMARSJ OG UTVIKLING

Landsbykrigere utsendes. Bjørnstjerne Bjørnson som Armeens forsvarer.

Den første slumstasjon. Korps åpnes i Steinkjer, Grimstad, Farsund, Orkanger, Ringebu, Kopervik, Brevik og Tromsø.

På årsfestmøtet den 22de januar blev det innvidd to officerer for «bygdekrigen». Det var kaptein Hulda Sørensen og løitnant Anna Fredriksen. Disse to skulde bo i Haug (Gausdal), men reise omkring i Gudbrandsdalen og virke for sjelens frelse. Det var et vanskelig og møisommelig arbeidsfelt, men også ved dette virke blev de opofrende freleseskrigere mange til velsignelse. Flere av våre eldste officerer virket der oppe i begynnelsen av nittiårene. Således major Tidemann, avdøde fru oberstlt. Klingsaid (Anna Jahre) og brigader Betty Rosarios m. fl. I Gausdal gjorde man de samme erfaringer som så mange andre steder. Møtene blev ofte forstyrret av kåt ungdom. Men her optrådte ingen mindre enn Bjørnstjerne Bjørnson som Armeens forsvarer. Brigader Rosarios (den gang kaptein Betty Andersen) som i 1892 var stasjonert i Gausdal, forteller at hun under sine besøk fra gård til gård også kom til Aulestad og besøkte Bjørnson.

«Jeg spurte ham like ut om han var frelst. Hertil svarte han at han «trodde på det gode». Fra den dag blev Norges store sønn min faste krigsropskunde, og under de år jeg var der oppe samtalte jeg ofte med ham. Ved et besøk på Aulestad traff jeg en dag en tysk dame som nokså ironisk spurte om jeg var «ute og agiterte for mine ideer». Bjørnson svarte da for mig: «Nei, hun kjemper ikke for sine egne ideer, men for det hun har funnet som det skjønneste i livet, og nu søker hun å bringe det til andre.» Damen blev taus.

Dikteren var alltid meget vennlig og hjelpsom mot oss, og det hendte ofte at han

stakk mig penger i hånden når han møtte mig på landeveien, idet han sa: «Dette er til kjøtt, ikke til kaffe.» Han mistenkte oss for å leve vel meget på kaffe og smørbrød, og det var jo heller ikke så rart med kosten for oss i de dager.

Frelsесармeen var ofte lite forstått av bygdens folk, og noen gav til og med Armeen skylden for det spetakkel ungdommen holdt sent ut over kvelden med skrik og skrål ute på landeveien så vel som ved Armeens møter. Men så bekjentgjorde Bjørnson at han vilde holde foredrag om Frelsесармeen, og enkelte som ikke visste bedre, var helt begeistret, for nu — tenkte de — skulde han nok gjøre det av med Armeen. Efter innbydelse fra dikteren personlig kom også vi til foredraget, som hadde samlet en mengde mennesker.

«Folk her i Gausdal,» begynte Bjørnson, «sier at det er blitt så megen rå ungdom her siden Frelsесармeen kom, men jeg skal si dere, at det alltid har vært rå ungdom i vår bygd, Frelsесармeen har bare bragt den for dagen.» Og så fortalte han en historie:

«Per Åkre hadde anlagt en stor hønsegård hvor reven begynte å innfinne sig. — Før hadde man nesten ikke hverken sett eller hørt rev der omkring. I den anledning sa en kone: «Han Per Åkre skulde ikke holde alle disse hønsene, det blir så mye rev av det!» Men hønsene skapte nok ikke rev, de var bare årsaken til at det kom for en dag at det var rev på stedet. Hvis Frelsесармeen har vært årsak til at vi har oppdaget at her er megen dårligdom blandt vår ungdom, da bør vi ikke bebreide dem for dette, tvertimot. Saken er nok den at vi ikke er kommet så langt i moral som det til enkelte tider kanskje ser ut til. Det er en kjensgjerning dette, at de fleste mennesker avholder sig fra forgåelse ikke så meget av moralske hensyn som på grunn av at de er redd for straff. Og så har de fordel av å opføre sig bra. Når de kommer på egen hånd og er stillet utenfor kontroll, så kan man bli helt forskrekket over hvad der kan skje og over hvor lite man er rukket op i moralen.»

Dikteren uttalte også at det er en trang hos ungdommen til å vise sig — å være noe. «Den unge gutten vil være kar, og når det ikke er noe annet å vise karstykker i, så går de hen og forstyrrer Frelsесармees møter. Det skal være karslig det og så tror de at jentene synes om det! Forhåpentlig synes jentene dårlig om denne slags måte å være karslig på. For det er lite karslig å øve synd mot de svake. Det er to kvinner - frelsес офицер - de setter sin ære i å gjøre fortred. Det virkelig karslige og mandige består i å ta sig av de svake. Det burde prentes inn i gutten fra første ferd av. Ungdommen burde lære å forstå at man kan bli en mann, ja en kjempe, for det å ta sig av de svake.»

Om Armeens forkynnelse uttalte han:

«Om tilhørerne av og til kom til å smile, var derved noen skade skjedd? Den engelske predikant Spurgeon taler ofte i kirken så tilhørerne må le. I kirken skulde vi jo lære å finne Gud i livet, men så måtte vi da gå ned i livet. Om de menn som blev Prester blev det, fordi de kunde få det frem som brente i dem, da skulde det også komme til å tende og brenne i kirkene»

Foredraget som her er gjengitt etter Lillehammerbladet «Framgang» vakte adskil- lig oppsikt.

«Men samme aften møtte der en hel del urostiftere op ved vårt lokale for å forstyrre møtet og således legge for dagen at de ikke tok sig nær av Bjørnsons foredrag,» forteller brigader Rosarios. «Et par av dikterens gjester overvar imidlertid vårt møte, for å kunne meddele ham hvordan det vilde forløpe - tidlig neste morgen kom Bjørnson til officerskvarteret for å få fredsforstyrernes navn oppgitt. De blev så ilagt en klekkelig mulkt, og siden fikk vi holde våre møter i fred.

Vi som i denne tid virket som frelsesofficerer i Bjørnsons hjembygd står i stor takknemlighetsgjeld til ham.» uttaler brigader Rosarios. -

Restaureringsarbeid og skogsdrift i Ulsrud

Sæterfjøset ble restaurert denne sommeren. Kjell Håkon Reistad organiserte og bisto prosjektet med atskillig innsats. Med følge av Ole Voldbakken henta han ut ei tørrfur fra Dokkvøyllan. Det trengtes pilarer av riktig vørkje. Nødvendig graving ble utført av Simen Thallaug. Iver Hammershaug bidro under forarbeid og etterarbeid. Nils Petter Staum, broren Terje Staum og Hans Stensrud stilte opp med sin kompetanse og besørga selve opprettingsarbeidet med et flott resultat. Siden var Sverre Gran og Eva Leikvam på plass med brenning av brask. Sæterlåvens endelige skjebne er ennå ikke beseglet. Den ligger p.t. hos Ola Sanne.

Beitedyra på sæterlykkja fikk trygg transport tur retur av Hans Forrestad. I bygda var det låvebrua på fjøset som sto for tur. Også her hadde Kjell Håkon Reistad atskillige timer, hjulpet av Sigurd Nordlien og Tor Korsvold.

Informasjonstavle ved bommen kom på plass denne høsten. Andreas Aulstad besørga tekking med gammel spon på stolpetakene. Materialet ble gitt av Ivar Amund Aulstad og Arnfinn Barlund.

Innendørs i hovedbygningen kom arbeidsbenk på funksjonærrommet (budeirommet) på plass, fint utført av Terje Krokvik.

Planlegging av amfi i låvegulvet kom i siget.

I skogen ble årets tømmeravvirkning gjennomført. Inntekten av denne vil gi oss et bidrag til å fortsette nødvendig vedlikehold og sikring av stedet

Åpen Dag og gruppebesøk

Årets Åpen Dag i Ulsrud ble viet motorsager. Fast supplement er hvert år orientering og opplevelser innomhus samt kaffe- og vaffelsalg.

Motorsagutstillinga ble besørga av Olav Terje Kleiven, som viste en imponerende samling av 70 ulike sager fra distriktet. Film om hankekjøring hørte til. Det hele fikk plass på stalltrevet. Fra stalltrevbrua fortalte Iver Forseth motorsagas historie.

Antall besøkende lå på 60 -70, og været var uklanderlig!

Takk til ansvarlig for utstilling og til alle som bidro til for at arrangementet kunne gjennomføres!

Av gruppebesøk denne sommeren har vi hatt Gausdal Lion Kvinner og Gausdal Regnskapslag. Vi tar imot gjester så lenge det er snøfritt!

90-årige Sigurd Nordlien skulle være "konsulent" for trappefotmunninga i sommer. Den som imidlertid håndterte slegge, spett og stor Stein som den største selv følge dagen lang, var Sigurd!

Kari Avlund som føderådskjerringa på Ulsrud

TILLITSVALGTE**Leder**

Alf Sanden
2656 Follebu

Nestleder

Kari Avlund
2656 Follebu

Kasserer

Morten Kleiven
2652 Svingvoll

Sekretær

Ingvar Kalrud
2651 Ø. Gausdal

Styremedlemmer

Tor Kristian Nordvang
2651 Østre Gausdal
Sverre Gran
2653 Vestre Gausdal
Eva Åmodt
2651 Østre Gausdal

Leder i boknemnda

Ivar Blekastad
2651 Østre Gausdal

Leder for fotoregistrering

Tor Korsvold
2652 Svingvoll

Leder for slektsgransking

Gunnar Rundtom
2651 Østre Gausdal

Arkivansvarlig

Kjell Håkon Reistad
2651 Østre Gausdal

Ansvarlig skolehistorie

Torgunn Maurset

Ansvarlig småbrukerlags-historie

Per Audun Østrehage
2653 Vestre Gausdal

Koordinator Ulsrudutvalg

Birgit Kraabøl
2653 Vestre Gausdal

Årsmøte

Gausdal Historielag har årsmøte på Optun grendehus, søndag 9. mars kl 1900. Saker kan fremmes for årsmøtet av alle medlemmene.

Saker fremmes skriftlig og sendes styrets leder innen mandag 3. mars 2008

Styret

Medlemsregister

Vi trenger et oppdatert medlemsregister.

Vi anmoder om at kontingenent blir betalt før 1. mai av hensyn til medlemsregistreringen.

Medlemsmøter

Slektsgranskings- og fotomøter finner sted i våre lokaler i Prestegården hver første mandag i måneden.

I år står vi igjen med den 3. mars, 7. april, 5. mai, 2. juni, 6. oktober, 3. november og 1. desember.

Vi har samtidig bøker til salgs, historielagets utgivelser, lokalproduserte bøker, Sigtads hilsningskort med motiver fra Gausdal, kartblad samt CDer med slektsopplysninger. Vel møtt!

Ny salgsansvarlig: Ivar Wold

Levering av materiale til historielagets arkiv

Vi mottar gjerne materiale for oppbevaring i vårt dertil egnede hvelv. For å sikre forskriftsmessig avlevering og registrering anbefaler vi våre månedlige medlemsmøter eller direkte kontakt med arkivansvarlig, tlf. 900 66 640.

Ta en titt på vår hjemmeside
<http://www.gausdalhistorielag.no>

Vårt bankkontonr er: 2003 20 08276